

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ ” 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологічні арт-техніки

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки всі напрями підготовки

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Психологічні арт-техніки» для студентів всіх напрямів підготовки.

Розробники:

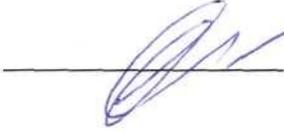
Фурман Вікторія Вікторівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Цибулько Інна Олександрівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від “30” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

 (О.П. Сергєєнкова)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини

Н. А. Клішевич

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психологічні арт-техніки» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до блоку вибіркового навчального плану.

Нагальним завданням системи професійної підготовки майбутніх фахівців різного освітнього поля має бути сприяння їх особистісному розвитку, культивування потреби у постійному самовдосконаленні, яке є неможливим без самопізнання. Завдяки творчій активності особистість перестає бути продуктом зовнішніх обставин, набуває здатності до саморозвитку, самоактуалізації та всебічно розкриває власний потенціал.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, зміст навчального матеріалу дисципліни «Психологічні арт-техніки», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

1. Цілі і завдання дисципліни

Мета: створення умов для соціального, культурного та професійного розвитку особистості шляхом підвищення рівня психологічної культури, усвідомлення кожним власної індивідуальності та володіння механізмами розкриття внутрішнього потенціалу.

Завдання:

- ознайомити студентів з основними поняттями дисципліни «Психологічні арт-техніки»;
- формування усвідомленої мотивації до власного удосконалення, саморозвитку та самореалізації;
- показати значення мистецтва в житті людини;
- ознайомити з основними теоретико-методологічними підходами та діагностично-методичними засадами арт-терапевтичного напрямку в психології;
- продемонструвати значення соціально-психологічних чинників, що впливають на формування особистості протягом життя;
- підготувати студентів до самостійного дослідження та застосування арт-терапевтичних прийомів.

2. Місце дисципліни в учбовому процесі

Навчальна дисципліна «Психологічні арт-техніки» відноситься до курсів по вибору.

Внаслідок опрацювання змісту навчальної дисципліни «Психологічні арт-техніки» студенти повинні **знати:**

- сучасні теорії та концепції арт-психології;

розуміти значення мистецтва в житті людини;

- основні сфери арт-психології;
- шляхи професійного самопізнання та створення умов кар'єрного успіху;
- мотиви, способи, цілі механізми розкриття внутрішнього потенціалу;
- значення діяльності психолога з підвищення потенційних ресурсів і адаптаційних можливостей людини;

вміти:

- виявляти і аналізувати детермінанти змін психічних станів, психічних явищ, поведінкових виявів особистості в різних життєвих ситуаціях;
- визначати особистісні складові шляхів самовдосконалення;
- вміти проводити діагностичні заходи інтерпретувати прояви індивідуальності особистості;
- здійснювати комплексні психологічні заходи щодо вироблення особистісних терапевтичних стратегій розвитку;

володіти:

- методами арт-терапії;
- діагностичним інструментарієм;
- прийомами та механізмами психологічної допомоги, консультування, профілактики;
- професійними знаннями і підходами при рішенні практичних задач.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 60 год., із них 4 год. – лекції, 24 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Психологічні арт-техніки» завершується складанням заліку.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Для всіх напрямів підготовки	Нормативна
Модулів – 4		Рік підготовки
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 60		Семестр 3,4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 28 самостійної роботи студента – 26	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Самостійна робота
		28 год.
		Вид контролю: залік

№ п/п	Назва теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудит.	Лекції	Семін.	Сам.роб.	Мод. Контр.	Сем. Контр.
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ								
1	Арт-терапія як психологічний напрям. Основні форми арт-терапевтичної роботи.	3	2	2	-	2	-	-
2	Казкотерапія як дієвий засіб розвитку психічних властивостей особистості.	4	2	-	2	2	-	-
3	Символіка кольорів в психології – арт-терапія кольором.	4	2	-	2	2	-	-
4	Рационально-інтуїтивне малювання як форма арт-терапевтичної роботи.	4	2	-	2	2	-	-
5	Проективний підхід в арт-терапевтичному напрямку	4	2	-	2	2		
6	Ігротерапія як психологічна арт-техніка.	4	2	-	2	2		
7	Метафоричні асоціативні карти як ресурс особистісного розвитку та психодіагностичний інструмент.	4	2	-	2	2		
Разом		29	14	2	12	14	2	-
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ								
8	Арт-терапія як спосіб самовираження та самопізнання через мистецтво	3	2	2	-	2	-	-
9	Драмотерапія як одна із форм арт-терапевтичної роботи.	4	2	-	2	2	-	-
10	Сучасні форми театру особистісного розвитку та ресурсного потенціалу.	4	2	-	2	2	-	-
11	Фототерапія – лікування за допомогою творчого самовираження.	4	2	-	2	2	-	-
12	Тілесно-рухова терапія як метод зняття фізичної напруги та психологічного навантаження.	4	2	-	2	2		
13	Пісочна гра-терапія для дітей як шлях до гармонійного розвитку, формування самостійності та креативності.	4	2	-	2	2		
14	Фільмотерапія як метод подолання фрустрації, стресу та психологічної травми.	4	2	-	2	2		
Разом		29	14	2	12	14	2	-
Разом за навчальним планом		60	28	4	24	28	4	-

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Лекція 1. Арт-терапія як психологічний напрям (2 год.)

Поняття про психотерапію. Арт-терапія як самостійний психотерапевтичний напрям. Соціальний напрям розвитку арт-терапії. Медичний напрям розвитку арт-терапії. Педагогічний напрям розвитку арт-терапії. Психологічний напрям розвитку арт-терапії. Арт-терапія в ієрархії напрямів, заснованих на мистецтві. Історія розвитку арт-терапії. Роль науково-культурного життя ХХ-ХХІ ст.

Основні підходи в класифікації форм арт-терапії. Особливості індивідуальної арт-терапії. Особливості групової арт-терапії. Основні форми групової арт-терапії: студійна відкрита група, аналітична закрита група, тематично орієнтована група у становленні арт-терапії.

Основні поняття: психотерапія, арт-терапія, саморегуляція, свідомість, індивідуальність, особистість, пізнання, покликання, форма, образ, саморозвиток, внутрішній світ особистості, індивідуальність, індивідуальна арт-терапія, групова арт-терапія, форми арт-терапії, студійна відкрита група, аналітична закрита група, тематично орієнтована група.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Лекція 2. Арт-терапія як спосіб самовираження та самопізнання через мистецтво (2 год.)

Переваги та фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії. Арт-терапія як спосіб розвитку творчого мислення та креативності. Творчий спосіб виразу емоцій і почуттів, пов'язаних з переживанням своїх проблем. Розвиток нових форм взаємодії зі світом. Арт-терапія як спосіб підвищення адаптивності та розвитку гнучкості психіки до постійних життєвих змін.

Структура арт-терапевтичного заняття та умови для його проведення. Етапи проведення арт-терапії для дітей. Вплив психологічних арт-технік на дитячій родині зв'язки.

Основні поняття: художня творчість, мистецтво, ліва півкуля, внутрішній світ, гнучкість, художня експресія, трансформація, вербальний та невербальний зв'язок, візуальна комунікація, активна уява, мрії, фантазії, вербалізація переживань, стереотипи звичної поведінки, атмосфера безпеки, інсайт-орієнтованість, арт-терапевтичний кабінет, арт-студія, рефлексивний аналіз.

IV. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Семінар 1

Тема: Казкотерапія як дієвий засіб розвитку психічних властивостей особистості (2 год.)

1. Знайомство з технікою казкотерапії.
2. Основний принцип казкотерапії – цілісний розвиток особистості.
3. Алгоритм підбору (складання) терапевтичної казки.
4. Аналіз казки.
5. Переписування казок.
6. Життєвий сценарій та казкотерапія.
7. Програвання казки.

Основна література: 2, 3, 4

Додаткова література: 5, 6, 7, 11, 15

Семінар 2

Тема: Символіка кольорів в психології – арт-терапія кольором (2 год.)

1. Знайомство з технікою.
2. Психологія кольору як терапевтичний напрямок.
3. Символіка кольорів за М. Люшером.
4. Арт-терапія і використання кольору в лікуванні людини.
5. Колір та емоції людини.
6. Дія кольору на діяльність людини.

Основна література: 1, 2, 4

Додаткова література: 8, 11, 13, 14, 17

Семінар 3

Тема: Раціонально-інтуїтивне малювання як форма арт-терапевтичної роботи (2 год.)

1. Знайомство з технікою раціонально-інтуїтивного малювання.
2. Застосування різних технік, стилів, мотивів малювання.
3. Робота з символами, аналіз малюнка.
4. Використання самостійної роботи студента для психотерапевтичного процесу.

Основна література: 2, 3, 4

Додаткова література: 6, 13, 15, 17, 18

Семинар 4

Тема: Проективний підхід в арт-терапевтичному напрямку (2 год.)

1. Знайомство з проективною технікою, її характеристика.
2. Проведення і інтерпретація техніки «Моя сім'я»:
  - інтерпретація зображення;
  - інтерпретація процесу зображення;
  - основні симптомокомплекси кінетичного малюнка сім'ї.
3. Проективна методика «Палітра почуттів».
4. Проективна методика «Кактус» М. А. Панфілова

Основна література: 1, 2, 4

Додаткова література: 8, 11, 13, 14, 17

Семинар 5

Тема: Ігротерапія як психологічна арт-техніка (2 год.)

1. Знайомство з арт-технікою.
2. Моделі ігротерапії.
3. Недирективна модель.
4. Директивна модель.
5. Сучасні ігротеки.

Основна література: 2, 3, 4

Додаткова література: 7, 10, 12, 16, 18

Семинар 6

Тема: Метафоричні асоціативні карти як ресурс особистісного розвитку та психодіагностичний інструмент (2 год.)

1. Знайомство з арт-технікою.
2. Особливості використання метафоричних асоціативних карт.
3. Метафоричні асоціативні карти розкривають ресурси інтуїції, розвивають уяву і стимулюють емоційний інтелект
4. Психодіагностика та психокорекція за допомогою метафоричних асоціативних карт.
5. Напрями застосування метафоричних асоціативних карт.

Основна література: 1, 2, 4

Додаткова література: 8, 11, 13, 14, 17

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

ПСИХОЛОГІЧНІ АРТ-ТЕХНІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Семінар 7

Тема: Драматерапія як одна із форм арт-терапевтичної роботи (2 год.)

1. Знайомство з технікою як експресивним терапевтичним методом
2. Заняття драмою – вплив на пам'ять, мислення, увагу, уяву та волю.
3. Авторська методика М. Кіпніса «Драма. Імпровізація. Дилема».
4. Вправи акторської майстерності.
5. Катарсис – найвищий результат драматерапії.

Основна література: 2, 4

Додаткова література: 8, 11, 13, 14, 17

Семінар 8

Тема: Сучасні форми театру особистісного розвитку та ресурсного потенціалу (2 год.)

1. Плейбек-театр. Театр імпровізації та соціальної підтримки.
2. Українська сучасна театральна майстерня Олега Драча. Ігровий театр. Креативна імпровізація.
3. Соціальний театр «Театр для діалогу». Розвиток культури діалогу, взаємоповаги, емпатії, співучасті, довіри, толерантності один до одного.
4. Інші форми інтерактивного партисипативного театру: форум-театр та документальний театр.

Основна література: 2

Додаткова література: 18, 19

Семінар 9

Тема: Фототерапія – лікування за допомогою творчого самовираження (2 год.)

1. Знайомство з арт-технікою.
2. Процес створення оригінальних авторських кадрів. Автопортрети – самоконтроль та самовираження.
3. Робота з фотоархівами. Сімейні фотоальбоми, дитячі світлини, біографічні колекції.
4. Техніки фото-проекцій.

Основна література: 1, 2, 4

Додаткова література: 5, 6, 8, 11, 13, 14

Семинар 10

Тема: Тілесно-рухова терапія як метод зняття фізичної напруги та психологічного навантаження (2 год.)

1. Знайомство з тілесно-руховою терапією як актуальною арт-технікою
2. Використання руху як способу розвитку тілесного, фізичного, емоційного, когнітивного, поведінкового стану людини.
3. Бар'єри та тілесні затори як показник заниженої самооцінки та емоційного перенавантаження.
4. Техніки тілесно-рухової терапії.

Основна література: 2, 4

Додаткова література: 5, 8, 11, 13, 17

Семинар 11

Тема: Пісочна гра-терапія для дітей як шлях до гармонійного розвитку, формування самостійності та креативності (2 год.)

1. Знайомство з арт-технікою «Sand play»
2. Розвиток дрібної моторики та невербальної експресії.
3. Роль та призначення ігрових фігурок в умовах проведення пісочної арт-техніки
4. Техніки профілактики дитячої агресії.
5. Прийоми формування дитячої самостійності та креативності.

Основна література: 1, 3, 4

Додаткова література: 5, 7, 8, 10, 11, 13, 16

Семинар 12

Тема: Фільмотерапія як метод подолання фрустрації, стресу та психологічної травми (2 год.)

1. Знайомство з фільмотерапією (сінемалогією). Історія виникнення .
2. Застосування методу як елемент співбесіди.
3. Фільмотерапія для сімейних пар. Майстерня подружніх стосунків.
4. Сінемалогія як спосіб пізнати себе та інших на прикладі конкретних епізодів із кінофільмів.

Основна література: 1, 2, 4

Додаткова література: 8, 11, 13, 14, 15, 16

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Психологічні арт-техніки» оцінюються згідно вимогам європейської трансферно-накопичувальної системи організації навчання.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану. Систему балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю.

Таблиця 5.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	2
2.	Відвідування семінарських занять	12
3.	Відповіді на семінарських заняттях	120
5.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
6.	Загальна кількість балів	184
7.	Розрахунок коефіцієнту	$184:100=1,84$

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 5.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.

B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого вивчення або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FХ	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;

- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ відео-матеріали;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Арт-педагогика и арт-терапия в специальном образовании : [учеб. для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений] / Е. А. Медведева, И. Ю. Левченко, Л. Н. Комиссарова, Т. А. Добровольская. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 248 с.
2. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей / Д. Б. Богоявленская. – М. : Академия, 2002. – 320 с.
3. Боэций. «Утешение философией» и другие трактаты / Боэций. – М. : Наука, 1990. – 416 с.
4. Вознесенська О. Арт-терапія в роботі практичного психолога: Використання арт-технологій в освіті / О. Вознесенська, Л. Мова. – К. : Шкільний світ, 2007. – 120 с.

Додаткова:

5. Доренський В. Мистецтво як феномен людино творення / В. Доренський// Філософська думка. – 2009. – № 6. – С. 61–78.
6. Киселева М. В. Арт-терапия в практической психологии и социальной работе / М. В. Киселева. – СПб. : Речь, 2007. – 336 с.
7. Мальчиоди К. Арт-терапия и мозг / К. Мальчиоди // Исцеляющее искусство: журнал арт-терапии. – 2002. – № 3.
8. Музыкальная эстетика западноевропейского средневековья и Возрождения / Под ред. В. П. Шестакова. – М., 1966. – 547 с.

9. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
10. Рыбакова С. Г. Арт-терапия для детей с задержкой психического развития / С. Г. Рыбакова. – СПб. : Речь, 2007. – 144 с.
11. Фрейд З. Художник и фантазирование / Под ред. Р. Ф. Додельцева. – М.: Республика, 1995. – 400 с.
12. Хазрат Инайят Хан. Мистицизм звука: Сборник / Хан Инайят Хазрат. – М.: Сфера, 1997. – 336 с.
13. Хоган С. Проблемы идентичности / С. Хоган // Арт-терапия: хрестоматия / Под ред. А. И. Копытина. – СПб. : Питер, 2001.
14. Garai J. E. Art therapy – catalyst for creative expression and personality integration. In Н. Н. Grayson & С. Loew (Eds.), Changing approaches to the new psychotherapies / J. E. Garai. – Jamaica, N.-Y. : Spectrum, 1978.
15. Hodnett M. L. Toward profession alization of art therapy: Defining the field/ M. L. Hodnett // American Journal of Art Therapy, 1972-73, 12, 107-118.
16. Junge, M. B., Asawa, P. P. A History of Art Therapy in the United States. – Mundelein : The American Art Therapy Association, 1994.
17. Kramer, E. Art in a Children's Community / E. Kramer – New-York : Charles C. Thomas Publisher, 1958.
18. Naumburg M. Dynamically oriented art therapy: Its principles and practices/ M. Naumburg. – New-York : Springer, 1972.
19. Jo Salas Improvising real life personal story in playback theatre/ - Играем реальную жизнь в Плейбек-театре / Пер. с англ. – М.:Когито-Центр, 2009. – 159 с.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Психологічні арт-техніки»

Разом: 60 год., із них 4 год. – лекції, 24 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль, підсумковий контроль – залік. Максимальна кількість балів - 184 Коефіцієнт – 1,84

Назва модуля	Змістовний модуль 1.	Змістовний модуль 2.
Кількість балів за модуль	92	92
Теми лекцій	1. Арт-терапія як психологічний напрям. (1 бал)	1. Арт-терапія як спосіб самовираження та самопізнання через мистецтво (1 бал)
Теми семінарських занять	1. Основні форми арт-терапевтичної роботи. (2 год.,11 балів) 2. Символіка кольорів в психології – арт-терапія кольором. (2 год.,11 балів) 3. Раціонально-інтуїтивне малювання як форма арт-терапевтичної роботи. (2 год.,11 балів) 4. Проективний підхід в арт-терапевтичному напрямку (2 год.,11 балів) 5. Ігротерапія як психологічна арт-техніка. (2 год.,11 балів) 6. Метафоричні асоціативні карти як ресурс особистісного розвитку та психодіагностичний інструмент (2 год.,11 балів)	7. Драматерапія як одна із форм арт-терапевтичної роботи. (2 год.,11 балів) 8. Сучасні форми театру особистісного розвитку та ресурсного потенціалу. (2 год.,11 балів) 9. Фототерапія – лікування за допомогою творчого самовираження. (2 год.,11 балів) 10. Тілесно-рухова терапія як метод зняття фізичної напруги та психологічного навантаження. (2 год.,11 балів) 11. Пісочна гра-терапія для дітей як шлях до гармонійного розвитку, формування самостійності та креативності. (2 год.,11 балів) 12. Фільмотерапія як метод подолання фрустрації, стресу та психологічної травми (2 год.,11 балів)
Види поточного контролю	Модульний контроль 25балів	Модульний контроль 25балів